

สารเสพติดและการป้องกัน

Narcotics and Prevention

Drugs

ผศ.ดร.วงศ์มาดา ดามาพงษ์

Drugs - ประวัติยาเสพติดโลก

- ยาเสพติด มีมากมายหลายชนิด ทั้งมีที่มาจากธรรมชาติ หรือโดยที่มนุษย์คิดค้นขึ้น แต่ไม่มีบันทึก หรือจารึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรโดยแน่ชัด ว่ายาเสพติดเริ่มต้น กำเนิดขึ้นจากสถานที่ใด และเป็นยาเสพติดประเภทใด แต่เท่าที่มีความเป็นมาและค้นพบในประวัติศาสตร์ที่มีต้น กำเนิดเป็นอันดับต้น ๆ คือ ฝิ่น เป็นยาเสพติดที่รู้จักกัน อย่างแพร่หลายมานาน ชาวเมโสโปเตเมียรู้จักใช้ฝิ่นและ ปลุกจำหน่ายมาตั้งแต่ 5,000 ปี ก่อนคริสตกาล โดยเรียก สารที่เป็นน้ำเกิด จากฝิ่นว่า “น้ำทิพย์” ซึ่งต่อมาชาวกรีก ได้รู้จักฝิ่นและตั้งชื่อว่า “Opium” ซึ่งหมายถึงน้ำผลไม้ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2550)

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- สารเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน แม้ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนทางประวัติศาสตร์ว่าสารเสพติดเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกตั้งแต่เมื่อใด

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- แต่พบว่าประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดมาแล้วไม่น้อยกว่า 650 ปี

Drugs - ประวัติยาเสพติดในประเทศไทย

- ❑ ฝิ่น พบในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้นประมาณปี พ.ศ. 1825 ซึ่งฝิ่นเป็นเพียงยารักษาโรคชนิดหนึ่ง ต่อมาใน สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น มีผู้ติดฝิ่น เป็นจำนวนมาก ทำให้ราษฎรที่ติดฝิ่น ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และทหาร ก็ขาดกำลังรบ เป็นเหตุให้สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือ พระเจ้าอู่ทอง ได้ตราเป็นกฎหมาย เรียกว่า กฎหมาย ลักษณะโจร พ.ศ. 1903 บัญญัติบทลงโทษ ไว้ว่า ผู้ใดสูบฝิ่น ชายฝิ่น หรือกินฝิ่น ต้องได้รับโทษอย่างหนักจะต้องถูก นำไประจานในที่สาธารณะทางบก 3 วัน และทางเรือ 3 วัน อีกทั้งยังต้องถูกริบทรัพย์สมบัติ และถูกจำคุกจนกว่านิสัย เสพติดจะหมดไป (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2550)

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- **กฎหมายลักษณะโจร** ที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมสารเสพติด
ประเภทฝิ่นปี พ.ศ.1903 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งได้กำหนด
บทลงโทษให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับฝิ่น ทั้งผู้เสพและผู้ค้าต้องได้รับโทษ

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติและประกาศเกี่ยวกับการควบคุมสารเสพติดอีกหลายฉบับ ที่มีการตราขึ้นในช่วงระหว่าง พ.ศ.2460 – พ.ศ.2505 ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2464 พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ.2477 และพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ.2486 รวมทั้งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2501 ซึ่งในประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 37 นี้เอง ได้ส่งผลให้การขายและการสูบฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมายนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2502 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- สำหรับการดำเนินงานด้านสารเสพติดของประเทศไทยได้ยึดถือแนวคิดที่มองว่า “ผู้เกี่ยวข้องกับสารเสพติดเป็นอาชญากรสมควรได้รับโทษ” เป็นหลักในการปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- จากการออกกฎหมายเพื่อป้องกันและควบคุมปัญหาสารเสพติดหลายฉบับในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นเสมือนภาพสะท้อนว่าปัญหาสารเสพติดไม่ได้หมดไปจากสังคมไทย อีกทั้งยังลุกลามขยายวงกว้างออกไป
- แม้ว่าจะมีการ กำหนดให้ทั้งผู้ขายและผู้เสพสารเสพติดเป็นอาชญากรและ ต้องได้รับโทษตามกฎหมายก็ตาม การแพร่ระบาดของการใช้สารเสพติดในประเทศไทยก็ได้มีการขยายตัวมากขึ้น

Drugs

บริบทความเป็นมาของปัญหาสารเสพติด

- ทั้งในด้านความหลากหลายของตัวยาที่ใช้เสพ อาทิ สารเสพติดที่เป็นพืชพื้นบ้าน ได้แก่ กระท่อม กัญชา ฝิ่น ฯ และสารเสพติดประเภท สารสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีนหรือยาบ้า ฯ และด้านการนำสารและวัตถุออกฤทธิ์บางชนิดไปในทางที่ผิด เช่น การนำสารจำพวก สารระเหยและสารที่ใช้เป็นยารักษาโรคไปใช้ในทางที่ผิด เพื่อให้ออกฤทธิ์ตามที่ผู้เสพสารเสพติดพึงประสงค์

Drugs

สถานการณ์ปัญหาสารเสพติด

- ปัจจุบันการเสพติดกำลังเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างมากทั่วโลกกว่า 120 ประเทศ ในปี พ.ศ.2543 ที่ผ่านมา พบว่าประชากรทั่วโลกโดยประมาณมากกว่า 200 ล้านคน มีการเสพติดอย่างน้อยหนึ่งชนิด โดยคิดเป็นร้อยละ 3.40 ของประชากรทั่วโลก หรือร้อยละ 4.70 ของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

ประมาณการผู้เสียชีวิตในประเทศไทย

■ household Survey

■ Capture-Recapture

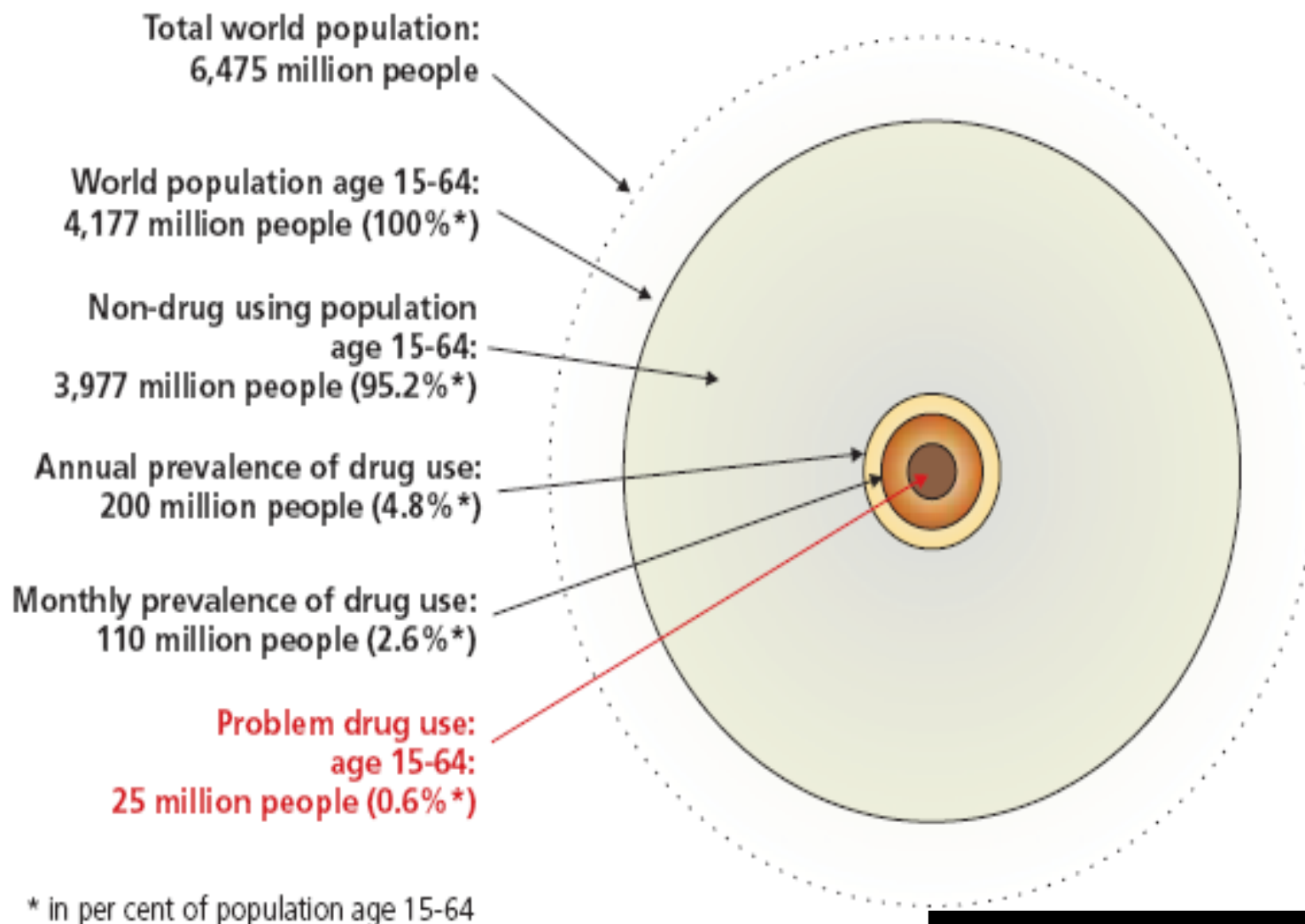
Drugs

สถานการณ์ปัญหาสารเสพติด

- ปัจจุบันกลุ่มผู้เสพยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงประเภทของสารเสพติดและรูปแบบการเสพยาเสพติดไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งแตกต่างไปจากในอดีต และคาดว่า การเปลี่ยนแปลงนี้จะมีต่อไปในอนาคต

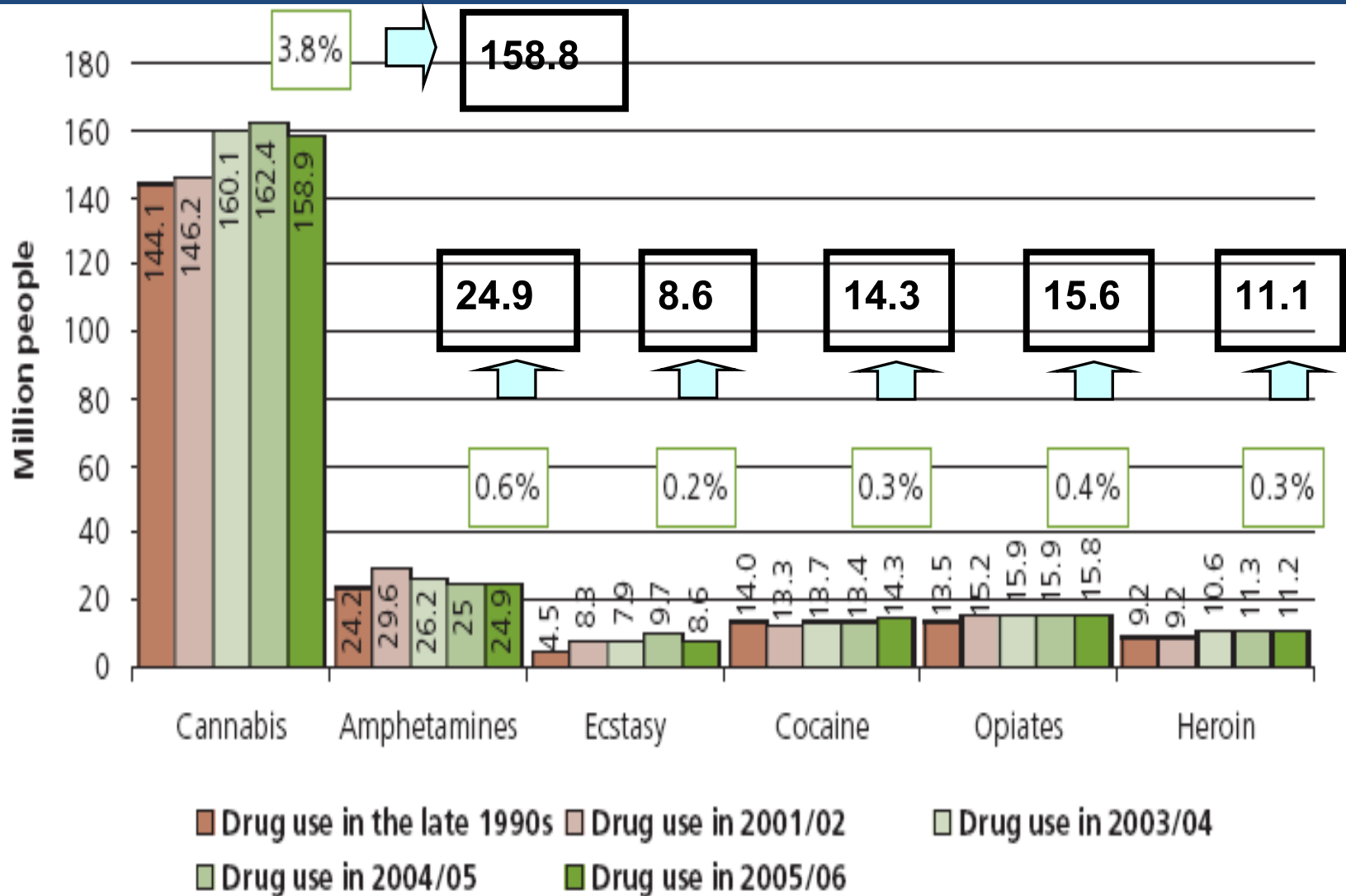

Illegal drug use at the global level (2005/2006)

Source: (UNODC. 2007)

UNODC estimates of illicit drug use, late 1990s to 2005/2006

Sources: UNODC, Government reports, EMCDDA, CICAD, local studies.

Source: (UNODC. 2007)

Drugs

สถานการณ์ปัญหาสารเสพติด

- หลังจากที่ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายให้การปราบปรามสารเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ (**National agenda**) ในปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมานั้น ส่งผลให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดร้ายแรง อาทิ เฮโรอีน โดยภาพรวมของประเทศลดลงแต่ สารเสพติด จำพวก ยาบ้า กัญชา สารระเหย ยาอี ยาเลิฟ และ โคเคน ยังคงเป็นปัญหาที่ต้องหาแนวทางป้องกันดูแล และแก้ไข อย่างต่อเนื่อง

Drugs

ยาเสพติดให้โทษ

(**Narcotic Drugs**)

- ยาเสพติดให้โทษ **Narcotics** มีรากศัพท์มาจากคำว่า **narcoses** ซึ่งแปลว่าภาวะง่วงซึมทั้งนี้เพราะว่ายาเสพติดให้โทษเป็นยาที่ทำให้เกิดภาวะง่วงซึม มึนเมา ลดความรู้สึกยังคิด ระงับความปวด และทำให้เกิดเสพติด

Drugs

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

- สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่นต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

Drugs

เสพ

- หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

Drugs

ประเภทของยาที่ทำให้เสพติด

- ประเภทที่ 1 เป็นยาที่ทำให้เกิดการเสียดต่อการติดยาของประชากรในระดับรุนแรง อาจมีประโยชน์ในการรักษาโรคบ้างแต่น้อยหรือไม่มีเลย เช่น เฮโรอีน

Drugs

ประเภทของยาที่ทำให้เสพติด

- ประเภทที่ 2 แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ
- กลุ่มที่ 1 เป็นยาที่ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการติดยาของประชากรในระดับที่ต้องพึ่งระวัง มีประโยชน์น้อยถึงปานกลางในการรักษาโรค เช่น โคเคน (Cocaine)
- กลุ่มที่ 2 เป็นยาที่ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการติดยาของประชากรในระดับที่ต้องพึ่งระวัง มีประโยชน์ปานกลางถึงมากในการรักษาโรค เช่น มอร์ฟีน (Morphine)

Drugs

ประเภทของยาที่ทำให้เสพติด

- **ประเภทที่ 3** เป็นยาที่ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการติดยาของประชากรน้อย แต่ยังคงมีอันตราย มีประโยชน์น้อยถึงมากในการรักษาโรค เช่น โคเดอีน (Codeine)
- **ประเภทที่ 4** เป็นยาเตรียม (Preparation) ที่มียาประเภท 2 หรือ 3 ผสมอยู่ร่วมกับสารประกอบอื่นที่ไม่ทำให้เกิดการเสพติดในความเข้มข้นหรือในลักษณะที่ไม่ทำให้เกิดการใช้ในทางที่ผิด และการสกัดแยกตัวยาประเภทที่ 2 หรือ 3 ดังกล่าวที่มีอยู่ในยาเตรียมนั้นออกมาเพื่อนำไปเสพกระทำได้อย่างมาก เช่น โคเดอีนที่ผสมอยู่ในยาแก้ไอ

Drugs

ประเภทสารเสพติด

ตามกฎหมายแบ่งเป็น 5 ประเภทตามพรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

ประเภท1 เช่น เฮโรอีน, แอมเฟตามีน (ยาบ้า) และอนุพันธ์, เมทแอมเฟตามีน(ยาบ้า), เอ็มดีเอ็มเอ(ยาอี), เอ็มดีเอ (ยาเลิฟ) และ แอลเอส ดี เป็นต้น

ประเภท2 เช่นฝิ่น, โคเคน, มอร์ฟีน, เมทาโดนและโคเดอีน เป็นต้น

ประเภท3 เป็นยาสำเร็จรูปที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายตามร้านขายยาได้ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเดอีน, ยาแก้ท้องเสียที่มีโดเฟนอกซีน, ยาระงับปวดทั้งกินและ ฉีดที่มีสารกลุ่มฝิ่นผสมอยู่ เช่น มอร์ฟีนฉีด เป็นต้น

Drugs

ประเภทสารเสพติด

ประเภท 4 เป็นน้ำยาเคมีที่นำมาใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 และ 2 ได้แก่ น้ำยาเคมีอะเซติลแอนไฮไดรด์, อะเซติลคลอไรด์ใช้เปลี่ยน มอร์ฟินเป็นเฮโรอีน, สารเออร์โกเมทรินและคลอซูโดอีเฟดริน และสารตัวอื่นๆ ที่นำมาผลิตยาอีและยาบ้า

ประเภท 5 ได้แก่ พืชกัญชา, พืชกระท่อม, พืชฝิ่นและพืชเห็ดขี้ควาย เป็นต้น

Drugs

ประเภทสารเสพติด

ทางการแพทย์แบ่งสารเสพติดเป็น

1. สารกลุ่มฝิ่นหรือออกฤทธิ์คล้ายฝิ่น ได้แก่ ฝิ่น, เฮโรอีน, มอร์ฟีน, โคเดอีน, เมทาโดน รวมทั้งยาที่มีสารกลุ่มฝิ่นผสมอยู่ เช่น ยาเมา(แก้ไอ) เป็นต้น
2. ยานอนหลับและยากล่อมประสาท เช่น แวลเลียม, ดอร์มิกุ่ม, ซาแนกส์ เป็นต้น
3. ยากกระตุ้นประสาท ได้แก่ ยากลุ่มแอมเฟตามีน (เช่น เมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า), กระท่อม, โคเคน, บุหรี่, กาแฟและเครื่องดื่มชูกำลัง ฯลฯ

Drugs

ประเภทสารเสพติด

4. ยาหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี, พีซีพี , เมสคาริน, ยาเค, เห็ดเมาและ
ลำโพง ฯลฯ
5. ยาที่ออกฤทธิ์หลายอย่าง เช่น กัญชา, ยาอี
6. สารระเหยต่าง ๆ ได้แก่ สารไฮโดรคาร์บอนที่ใช้ในอุตสาหกรรมหรือ
งานไม้เช่น อາซีโตน, โทลูอีน ฯลฯ และ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ทินเนอร์, แลค
เกอร์และกาวปะยาง เป็นต้น
7. แอลกอฮอล์ ได้แก่ บรั่นดี, VSOP, วิสกี้, เหล้า, เบียร์, กระจก, อุ และข้าว
หมาก เป็นต้น

Drugs

ประเภทของยาและสารเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้แบ่งประเภทของยาและสารเสพติดออกเป็น 10กลุ่ม

- สุรา
- กลุ่มอนุพันธ์ฝิ่น
- กลุ่มกัญชา
- ยาระงับประสาทและยานอนหลับ
- โคเคน
- กลุ่มกระตุ้นประสาท
- กลุ่มหลอนประสาท
- ยาสูบ
- สารระเหย
- ใช้ยาหลายตัวและวัตถุออกฤทธิ์อื่นๆ

Drugs

วัตถุออกฤทธิ์ (Psychotropic Substances)

- วัตถุที่เป็นยา หรือไม่ใช่ยาที่ออกฤทธิ์จะกระทบต่อระบบจิตและประสาท สามารถเปลี่ยนสภาพอารมณ์ และจิตใจของผู้ที่ได้รับสารเหล่านี้

Drugs

พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

- วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติ หรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

Drugs

พรบ. วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มีการ

จัดแบ่งประเภทของวัตถุออกฤทธิ์เป็น 4 ประเภท

- ประเภท 1 สารที่มีศักยภาพในการก่อให้เกิดการใช้ยาในทางที่ผิด (Abuse) มีความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพสูงและไม่มีการใช้ในทางการแพทย์ ยาส่วนใหญ่มีฤทธิ์หลอนประสาทตัวอย่าง เช่น เมสคาลีน (Mescaline) ไฮโลไซบิน (Psilocybin)
- ประเภท 2 ยาที่มีศักยภาพในการก่อให้เกิดการใช้ในทางที่ผิดสูง มีอันตรายต่อสุขภาพมาก มีการใช้ทางการแพทย์อยู่ในวงจำกัด ตัวอย่างเช่น ฟลูไนตราเซปแอม (Flunitrazepam) เฟนเตอรัมีน (Phentermine) เคตามีน (Ketamine)

Drugs

- ประเภท 3 ยาที่มีศักยภาพในการก่อให้เกิดการใช้ในทางที่ผิดปานกลาง มีอันตรายต่อสุขภาพปานกลาง แต่มีใช้ทางการแพทย์มาก ตัวอย่าง เช่น อะโอมบาร์บิทัล (Amobarbital) เมโพรบาเมท (Meprobamate)
- ประเภท 4 ยาที่มีศักยภาพในการก่อให้เกิดการใช้ในทางที่ผิดต่ำ มีความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพน้อย มีการใช้ทางการแพทย์มาก ตัวอย่างเช่น เช่น อัลปราโซแลม (Alprazolam) ไดอาซีแพม (Diazepam)

Drugs

สารระเหย (Volatile Substances)

- หมายถึง สารประกอบอินทรีย์เคมีประเภท ไฮโดรคาร์บอนที่ได้มาจากน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ เป็นสารที่ระเหยได้ง่ายในอุณหภูมิปกติ สารเหล่านี้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์ที่พบเห็นได้บ่อยๆ เช่น ทินเนอร์ แลคเกอร์

Drugs

สารระเหยเมื่อแบ่งตามคุณสมบัติทางกายภาพ แบ่งออกเป็น 3 พวกใหญ่ๆ

- สารระเหย (Volatile Substance) เป็นสารประกอบอินทรีย์เคมีที่ได้มาจากน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ เป็นสารที่ระเหยได้ง่ายในอุณหภูมิห้อง จึงนิยมใช้กันมากในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในทางอุตสาหกรรมที่มีคุณสมบัติแห้งระเหยได้เร็ว

Drugs

- ตัวทำละลาย (Solvents) เป็นสารที่เป็นของเหลวใช้เป็นส่วนผสมทั้งในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในทางอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือน เช่น เฮกเซน มีอยู่ในพลาสติก ซีเมนต์ โทลูอีน ไซลีน มีอยู่ในกาวติดเครื่องบินเด็กเล่น แล็กเกอร์ ทินเนอร์ อะซิโตน ในรูปน้ำยาล้างเล็บ เบนซีน ในน้ำยาทำความสะอาด

Drugs

- ละอองฝอย (Aerosol) ซึ่งจัดบรรจุในภาชนะที่ใช้สำหรับฉีด มีส่วนผสมของไฮโดร-คาร์บอน หรือ ฮาโลคาร์บอน พบมากในรูปของสเปรย์ฉีดผม สีกระป๋องสำหรับพ่น

Drugs

สารเคมีและผลิตภัณฑ์ที่กำหนดให้เป็นเป็นสารระเหย
ตามพระราชกำหนดป้องกัน การใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

1. ให้สารเคมีดังต่อไปนี้

1.1 ออลิฟาติกไฮโดรคาร์บอน (Aliphatic Hydrocarbon)
และอะโรมาติกไฮโดรคาร์บอน (Aromatic hydrocarbon)

1.2 คีโตน (Ketone)

1.3 เอสเตอร์ (Ester)

1.4 อีเทอร์ (Ether)

Drugs

2. ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อต่อไปนี้ หรือหลายชนิดผสมอยู่ เป็นสารระเหย

2.1 ทินเนอร์ แลคเกอร์

2.2 กาวอินทรีย์สังเคราะห์ ที่มียางนิโอพรีน หรือ สารกลุ่มเป็นส่วนประกอบ

2.3 กาวอินทรีย์ธรรมชาติ ที่มียางสนหรือชัน ยางธรรมชาติหรือสารเซลลูโลส เป็นตัวประสาน

2.3 ลูกโป่งวิทยาศาสตร์ หรือลูกโป่งพลาสติก

Drugs

วัตถุเสพติดที่เป็นปัญหาในประเทศไทย

- วัตถุเสพติดประเภทที่ออกฤทธิ์กดประสาท เช่น กลุ่มอนุพันธ์ฝิ่น (ฝิ่นยา มอร์ฟีน เฮโรอีน) ยาระงับประสาท ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท สารระเหย
- วัตถุเสพติดประเภทที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท เช่น เมทแอมเฟตา มีน โคเคน พืชกระท่อม
- วัตถุออกฤทธิ์ประเภทที่ออกฤทธิ์ทำให้ประสาทหลอน เช่น LSD. เค ตามีน(ยาเค) เห็ดขี้ควาย
- วัตถุเสพติดที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน สารเหล่านี้อาจกด กระตุ้น หรือ ทำให้เกิดประสาทหลอนผสมกัน เช่น กัญชา เอคตาซี (ยาอี)